

TWEEDE-KAMERVERKIEZINGEN 1981

Grote winnaar van de verkiezingen is D66. Die partij gaat onder aanvoering van Jan Terlouw van acht naar zeventien zetels. De 'grote drie' CDA, PvdA en VVD verliezen resp. vijf, negen en twee zetels. Winnaars

partij	pct.	zetels	winst/verlies
CDA	30,8	48	-1
PvdA	28,2	44	-9
VVD	17,3	26	-2
D66	11,0	17	+9
PSP	2,1	3	+2
CPN	2,0	3	+1
SGP	1,9	3	
PPR	1,9	3	
RPF	1,2	2	+2
GPV	0,8	1	

verkiezingsdatum	26 mei 1981
aantal uitgebrachte stemmen	8.738.238
opkomstpercentage	87,0

zijn verder het RPF (nieuw met twee zetels), de PSP (winst twee) en de CPN (winst één zetel). De Boerenpartij (deelnemend als Rechtse Volkspartij) en DS'70 komen niet terug in de Kamer. Door het verlies van CDA en VVD verliest ook de regeringscombinatie haar meerderheid.

De formatie resulteert in september, na een moeilijke formatie, in de vorming van het tweede kabinet-Van Agt, waaraan CDA, PvdA en D66 deelnemen. Minister-President Van Agt is afkomstig uit CDA.

Kernenergie in de verkiezingsprogramma's

Programma CDA Tweede-Kamerverkiezingen 1981

Inleiding

Het 'genoeg' geldt ook ten aanzien van het gebruik van energie en de belasting van het milieu. Men moet daarom de particuliere auto meer selectief gebruiken. Het op diverse wijzen besparen van energie heeft aandacht, maar daarnaast is grotere voorzichtigheid dan voorheen geboden bij het gebruik van energiebronnen. Om een concreet punt te noemen: verdere bouw van kerncentrales achten wij thans niet toelaatbaar.

Energie

2.64 In ons dichtbevolkte land vindt nu geen verdere bouw van kerncentrales plaats, gelet op de nog onopgeloste problemen van productie en opslag van afval, mede in afwachting van de resultaten van de maatschappelijke discussie. Wel zal Nederland zijn kennis en kunde t.a.v. mogelijkheden van kernenergie en de eventueel daarmee gepaard gaande risico's moeten vergroten. Over openblijven of sluiten van de bestaande twee kerncentrales wordt in het licht van het bovenstaande eerst besloten na afloop van de brede maatschappelijke discussie. In samenwerking met onze partners moet een integrale Europese benadering van het vraagstuk worden bevorderd.

2.67 Een gemeenschappelijk energiebeleid van de EG, zowel intern als extern, wordt steeds meer noodzakelijk. Nederland bevordert met name Europees onderzoek naar: veilig gebruik van kernenergie, alternatieve energie, nieuwe en milieuvriendelijke toepassingen van kolen, doelmatig en zuinig gebruik van energie, besparing en hergebruik van grondstoffen.

V- Onderwijs en wetenschapsbeleid

d- (...) De overheid heeft een bijzondere verantwoordelijkheid wanneer het gaat om de invoering van belangrijke nieuwe technologieën, die naast grote voordelen ook potentiële risico's inhouden voor de samenleving (kernenergie, micro-elektronika, biotechnologie). In dergelijke gevallen moet de overheid in het algemeen belang voorwaarden kunnen stellen waaraan de uitvoering van onderzoek of het gebruik van nieuwe technologieën is gebonden.

XI- Veiligheidsbeleid

11.4 (...) Nederland streeft naar uitbreiding van de controlerende bevoegdheden van het internationaal agentschap voor atoomenergie. De voor de aanmaak van kernwapens bruikbare producten, welke bij de vreedzame toepassing van kernenergie vrijkomen, worden onder beheer van dit agentschap geplaatst.

Striktere controle op de Nederlandse proliferatie-gevoelige nucleaire export, met name naar die landen die het non-proliferatieverdrag niet hebben geratificeerd. Gestreefd wordt naar een volledig mondiaal verbod op proeven met kernwapens.

CPN, Verkiezingsprogramma 1981

III Voor een actieve vredespolitiek

Voor een veilig energiebeleid

Een van de meest brandende vraagstukken van deze tijd is het energievraagstuk. De CPN komt op voor een democratische en anti-monopolistische politiek, die uitgaat van de belangen van de werkers, overeenstemt met de mogelijkheden van technische en wetenschappelijke vooruitgang en zich niet laat begrenzen door verhoudingen, zoals die geschapen zijn door olieconcerns, grote energieproducenten en de atoomlobby.(...)

Kerncentrales dicht

In het debat en in de actuele strijd rond de energiepolicies spreekt de CPN zich uit tegen de oriëntatie op kernenergie, wijst de bouw van nieuwe kerncentrales onvoorwaardelijk af en treedt op voor de sluiting van de centrales in Borssele en Dodewaard.

Bovendien spreekt de CPN zich uit voor stopzetting van een aantal internationale projecten rond kernenergie, met name de UCN-Almelo en de snelle kweekreactor in Kalkar. (...)

De CPN steunt verder de ideeën die de afgelopen tijd zijn voortgekomen, met name uit de anti-kernenergie- en milieubewegingen. De massa-acties tegen de op winstbejag, onzekerheid en onveiligheid gebaseerde energiepolicies van de regering (UCN, Kalkar, kerncentrales, opslag en dumping van afval enz.) tonen aan hoe diep de energieproblemen en milieuvraagstukken ingrijpen in het denken van onze bevolking. Het bewijst ook dat er een democratisch potentieel tot ontwikkeling komt, dat in staat is een andere richting aan te wijzen en een democratisch alternatief in de energiepolicies tot stand kan brengen.

Verkiezingsprogramma 1981-1985 Democraten '66

III De nieuwe schaarsten

14 De energieschaarste

Door een te conservatief beleid en te weinig geloof in de kracht van innovatie zijn we achtergebleven in de ontwikkeling van alternatieve energiebronnen, zodat we de mogelijkheden hiervan nog onvoldoende hebben verkend. En de grootste mogelijke onzekerheid bestaat er dan tenslotte over de gevolgen voor het milieu en voor onze veiligheid, over vooral het gebruik van kernenergie. We willen het energiebeleid daarom baseren op de volgende overwegingen (...)

Vanwege de diverse aan kernenergie verbonden problemen wordt, zolang daarvoor geen verantwoorde oplossing in zicht is, kernenergie door ons als onaanvaardbaar beschouwd.

Kernenergie

De aan de toepassing van kernenergie verbonden problemen zijn nog verre van opgelost. Niet alleen Harrisburg doet weldenkende mensen grote vraagtekens zetten bij de veiligheid ervan. Weinig is bekend van de effecten op langere termijn van de zgn. 'lagere stralingsdoses', waaraan werkers in en de omwonenden van kerncentrales blootstaan. Voor verwerking en opslag van radioactief afval zijn nog geen deugdelijke oplossingen aangedragen.

Verspreiding van splijtbaar materiaal, zowel als vergroting van het proliferatiegevaar door verspreiding van kennis over, en beschikbaarheid van gevoelige technologie, ook naar landen met weinig democratische en al even weinig vredelievende doelstellingen, blijkt moeilijk tegen te houden. Harde bescherming van de kwetsbare centrales kan voeren tot het afglijden naar een politie-staat.

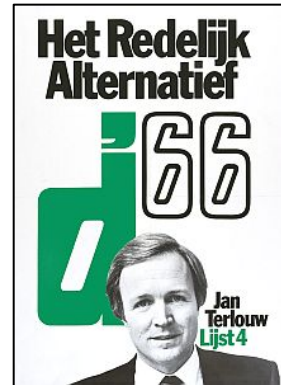
Dat alles in overweging genomen, zijn wij van mening dat voor Nederland aan verdere toepassing van kernenergie en uitbreiding daarvan niet gedacht kan worden. Ook op Europees gebied moeten we onze buurlanden in de ruimste zin tot de grootst mogelijke terughoudendheid trachten te bewegen. Op grond van het feit dat voor het thans geproduceerde afval geen afdoende oplossing bestaat, daarbij in overweging nemend dat D'66 de huidige opwerkingscontracten met Cogema en BNFL afkeurt, dienen de bestaande kernenergiecentrales te Borssele en Dodewaard zo spoedig mogelijk stil gelegd te worden. D'66 zal in de BMD als haar mening uitdragen dat de kerncentrales gesloten dienen te blijven, tenzij er voor de aan deze centrales verbonden afval- en veiligheidsproblematiek toereikende oplossingen te vinden zouden zijn.

Met betrekking tot de kosten van sluiting dient een objectieve kostenafweging te worden ontworpen op macro-economische grondslag, waarbij alle relevante factoren, zoals de bestaande overcapaciteit in de electriciteitssector evenals de lange termijn opslag van afval, de kosten van amoveren en de kosten verbonden aan de opwerkingscontracten worden meegenomen. De kosten van sluiting dienen voor rekening van de nationale overheid te worden gebracht, evenals de gevolgen van lopende contracten, die op basis van kernenergie zijn afgesloten. De aan het gebruik van plutonium verbonden gevaren en te grote onzekerheden t.a.v. de 'haalbaarheid' van snelle kweekreactoren zijn zodanig dat Nederland van verdere medewerking aan de ontwikkeling van snelle reactoren en van opwerking dient af te zien. Nederland moet er naar streven dat de opwerkingsfabrieken in Cap la Hague en Windscale onder controle van het IAEA komen. Verrijkt uranium kan vanuit Almelo naar onze opvatting alleen uitgevoerd worden naar landen die het 'Non-proliferatieverdrag' en het 'Verdrag van London' ondertekend hebben. De betekenis van kernfusie als eventuele toekomstige optie op de lange termijn zal uit voortgezet onderzoek, waarin ook Nederland actief moeten blijven, moeten blijken.

37 Niet verspreiden van kernwapens

De verspreiding van kernwapens over de wereld is één van de ernstigste bedreigingen voor de mensheid Deze dient tegengegaan te worden door:

- Beëindiging van de kernwapenwedloop tussen Oost en West. (...)
- Verhoging van de kernwapendrempel zowel in politiek als in technisch opzicht. Dat kan door een uiterste beperking van het gebruik van kernenergie, alsook door universele toepassing van het controlesysteem van de Internationale Organisatie voor Atoomenergie. Door o.m. af te zien van het gebruik van plutonium, dienen de industrielanden hier het voorbeeld te geven.

'Opdat het U wèl ga' **Verkiezingsprogramma GPV**

Energie-voorziening

51 Spreiding in het gebruik van energiebronnen is dan ook noodzakelijk. Tevens is het van groot belang onderzoek naar bruikbaarheid op grotere schaal van steenkool en van alternatieve energiebronnen alsmede van de kernfusie (energie uit waterstof, zonder uranium of plutonium) te intensiveren. (...)

Spreiding van energiebronnen is ook van belang bij de opwekking van elektriciteit. Vooralsnog brengen zowel een verhoogde inzet van steenkool als van kernsplijting grote milieuproblemen met zich mee. Daarom moet de overheid het beleid richten op besparingen in het verbruik en daarnaast op het gebruik van restwarmte door het stimuleren van de toepassing van warmte-krachtkoppeling te stimuleren. Omdat alternatieve energiebronnen en

kernfusie op korte termijn geen rol van betekenis kunnen vervullen, dient intensief onderzocht te worden op welke wijze de afvalprodukten van steenkoolverbranding en kernsplijting opgeslagen en verwerkt kunnen worden. De relatief kleine centrales in Borssele en Dodewaard moeten in productie blijven.

De maatschappelijke discussie over deze materie dient zo spoedig mogelijk te worden afgerond, waarna moet worden beslist over de bouw van nieuwe kerncentrales. Als tot deze bouw wordt besloten is tevens de totstandkoming van een nationaal kernafval-opwerkcentrum van belang, waarbij het verkregen plutonium weer in de Nederlandse energiereactoren wordt omgezet in energie.

Zolang de veiligheid van ondergrondse opslag van kernafval niet verzekerd is, dient deze opslag niet te geschieden. Voorbereidende boringen dienen slechts na goede voorlichting in de desbetreffende streek te worden uitgevoerd.

PPR – Programma 1981-1985

Energie en grondstoffen.

32 Hoe is de situatie? (...) Ten aanzien van het energie- en grondstoffenverbruik kan het volgende worden gekonstateerd:

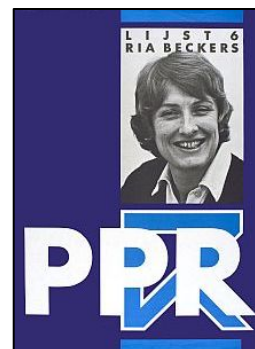
I - Natuur en milieu worden ernstig bedreigd.

a De productie van goederen gaat veelal ten koste van onvervangbare milieu-goederen. De vervuiling van bodem, water en lucht, die dikwijls veroorzaakt wordt door stoffen waarvan het effect op de natuur en de menselijke gezondheid soms wel, maar meestal niet of nauwelijks bekend is, vormt een bedreiging voor mens en natuur.

b Het gebruik van kernenergie voor onze energievoorziening brengt ontoelaatbare risico's met zich mee, o.a. op het gebied van de radioactieve afval en de reaktorveiligheid. (...)

Hoe willen we dat bereiken?

c De voorlichting zal geïntensiveerd worden en gericht moeten zijn op het propageren van een energiebewuste levensstijl. Vermindering en verspilling en het bevorderen van een efficiënter gebruik spelen hierbij een belangrijke rol. De voorlichting dient bij te dragen aan een verandering van leef-, vervoers- en eetgewoonten en aan de verspreiding van kennis van het eigen energieverbruik voor verwarming en vrijetijdsbesteding en van de energieintensiteit van ons voedselpakket en andere produkten.

PSP- Verkiezingsprogramma 1981 - 1985

Oorlog en vrede

19 Daarom wil de PSP het volgende:

d Een verbod op export van materieel en kennis op het gebied van de kernenergie.

Energie

41 (...) Als 'oplossing' voor dit probleem en voor de energieschaarste bepleitte de overheid kernenergie als een 'goedkope en veilige' energiebron. Maar kernenergie geeft al bij geringe toepassingen gevaren voor mens en milieu over een zeer lange periode. De mogelijkheid om de kerntechnologie te gebruiken voor militaire doeleinden vormt een zeer ernstige bedreiging voor de wereldvrede. Bovendien kunnen de veiligheidsmaatregelen bij kernenergie leiden tot een autoritaire staat die de individuele vrijheid en democratische verworvenheden aantast.

Door een steeds massalere anti-kernenergie-beweging is het op dit moment politiek onmogelijk geworden met het geplande kernenergieprogramma door te gaan. De regering Van Agt zoekt een uitweg door een Brede Maatschappelijke Diskussie te organiseren. Daarin wil zij

ons laten kiezen voor kernenergie of kolen. De huidige opzet van deze discussie is voor de PSP onaanvaardbaar. (...)

Do regering en het Energie-onderzoeks Centrum Nederland (ECN) saboteren het onderzoek naar alternatieve bronnen. Dit onderzoek verloopt uiterst traag. Bovendien ontbreken experimenten om het rendement van alternatieve energiebronnen op grote schaal te toetsen. De PSP vindt dat dit wanbeleid zo snel mogelijk moet worden omgebo-gen. Kernsplijting is, waar ook ter wereld, levensgevaarlijk en dus onaanvaardbaar. Ook het onderzoek naar kernfusie moet stopgezet worden. Kernfusie is een zeer gecentraliseerde energiebron met enorme beheersproblemen en gevaar voor ontsnapping van en vergiftiging door tritium. De onderzoekskosten zijn ontzaglijk hoog.

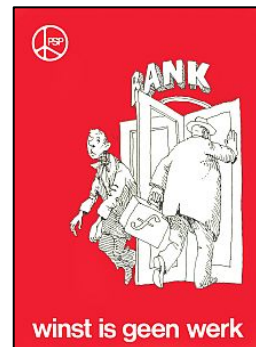
42 Daarom wil de PSP het volgende:

a Stopzetting van de deelname aan het Kalkar- en Superphenix-project. Stopzetting van de kerncentrales in Borssele en Dodewaard en de UCN-fabriek in Almelo. Geen nieuwe kerncentrales in Nederland. Geen proefboringen voor de opslag van radio-actief afval.

b Verzet van de Nederlandse regering tegen kernenergie (plannen) in andere landen, met name de Bondsrepubliek Duitsland en België. Geen uitvoer van nukleair materiaal en kennis op nukleair gebied. Geen invoer van elektriciteit, opgewekt door buitenlandse kerncentrales.(....)

e Meer geld voor onderzoek naar en invoering van alternatieve energie. Er komt een experiment met gekombineerde zonne- en gasverwarming in 2000 woningwoningen. In de bouwvergunning worden voorwaarden met betrekking tot isolatie, passieve zonneverwarming en zonnepanelen opgenomen. Hierdoor ontstane hoge woonlasten worden boven een bepaalde norm gekompenseerd.

f Energiebronnen, energieproductie en -distributie in gemeenschapshanden, zodat de baten van de aardgas en oliewinning geheel aan de gemeenschap ten goede komen. KEMA en ECN komen onder directe controle van het parlement. Ook de SEP komt rechtstreeks onder democratische controle en krijgt nauw omschreven taken.

'Weerwerk'

PvdA verkiezingsprogramma 1981

8 Energievoorziening (...)

B Onderzoek, ontwikkeling en gebruik van duurzame energiebronnen (wind, zon) worden krachtig gesteund, mede door gelden die nu nog voor kernenergie-onderzoek worden uitgetrokken.

C De bestaande kerncentrales in Nederland worden zo spoedig als technisch mogelijk gesloten, en er worden geen nieuwe gebouwd. Ook in internationale organen maakt Nederland zich sterk voor sluiting van centrales.

Er vindt geen opslag of dumping van radio-actief afval plaats in zoutkoepels, zee of oceaan; proefboringen worden als overbodig van de hand gewezen.

Nederland werkt niet langer mee aan opwerkingsactiviteiten en is zo niet langer verantwoordelijk voor de ontwikkeling van een plutonium-ekonomie. De Nederlandse bijdragen aan Kalkar en Superphenix worden gestaakt. Nederland geeft geen medewerking aan nieuwe verrijkingskontrakten van Urenco, zodat de UCN na afloop van de nu bindende kontrakten gesloten kan worden.

Kernsplijtingsonderzoek wordt alleen nog gericht op veilige ontmanteling en berging van bestaande splitsingssystemen alsmede op medische toepassingen van de kernfysica. Ontwikkelingen in het kernenergieonderzoek in het buitenland worden actief gevolgd.(....)

K- Proefboringen t.b.v. het bergen van (radioactief) afval vinden niet plaats. Er komt een onderzoek naar de opslagmogelijkheden van nu al aanwezig of nog te vormen (radioactief) afval. (...)

41. Derde Wereld(...)

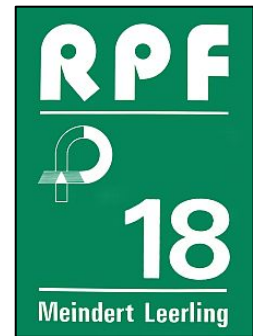
i Een wereldomvattend energiebeleid, gericht op rechtvaardige verdeling van energie, besparing — in het bijzonder lange-termijnafspraken tussen olieproducerende en -verbruikende landen, met aparte regelingen t.g.v. ontwikkelingslanden —, ontwikkeling van niet uitputbare energiebronnen en terugdringing van de rol van kernenergie.

‘Om U te dienen’

Reformatorische Politieke Federatie (RPF)

59 Energie (...)

De kerncentrales in Borsele en Dodewaard moeten in werking blijven om energie te produceren en de kennis alsmede ervaring met de kernenergie te vergroten. Zodra een aanvaardbare oplossing is gevonden voor verwerking en dumping van het afval uit de kerncentrales is een uitbreiding van het aantal kerncentrales aanvaardbaar. Hot noodzakelijke geologische onderzoek naar de stabiliteit van de zoutkoepels in Nederland dient ter hand te worden genomen.

‘Gerechtigheid verhoogt een volk.’

Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP)

27 Energie

- Zolang onze toekomstige elektriciteitsvoorziening niet is veiliggesteld, valt aan kernenergie, helaas, niet te ontkomen. Ter wille van de technische kennis en ervaring kunnen de kerncentrales in Borssele en Dodewaard daarom niet worden gesloten. Maar wèl dienen er strenge veiligheidsmaatregelen te komen tegen straling en sabotage. Ook moet er een oplossing worden gevonden voor de verwerking en opslag van kernafval.

- In de brede maatschappelijke discussie moet eerlijke en zakelijke voorlichting worden gegeven over het voor en tegen van kernenergie in het kader van onze totale energiebehoefte in de toekomst.

‘Samen aan 't werk’

Verkiezingsprogramma VVD

2. Hoofdpunten van het programma

6. Een energiebeleid gericht op besparing, met ontwikkeling van beschikbare andere bronnen van energie, waarbij de kernenergie niet wordt uitgesloten;

Energiebeleid

(...) Wat het gebruik van kernenergie betreft dient een zorgvuldige beslissing te worden genomen, waarbij aan alle relevante aspecten aandacht wordt besteed en het belang van een ongestoorde energievoorziening tegen redelijke kosten zwaar weegt.

Het zoeken naar veilige mogelijkheden voor ondergrondse en bovengrondse opslag van radio-actieve stoffen dient voortgang te vinden, terwijl veel aandacht moet worden besteed aan een afdoende bescherming tegen terreur en sabotage, alsook aan de veiligheid van de centrale, het vervoer en de tijdelijke opslag van radio-actief materiaal.

530. Na zorgvuldige afweging van alle relevante feiten, waartoe onder meer behoren het resultaat van de maatschappelijke discussie, de situatie met betrekking tot de continuïteit van de energievoorziening en de consequenties van eventuele alternatieven, wordt in de komende kabinetsperiode een beslissing genomen over de uitbreiding van het aantal kerncentrales.

Onderzoek naar verantwoorde verwerkings- en opslagmethoden voor het afval van kerncentrales en proefnemingen op dat gebied dienen te worden gestimuleerd.

531. Overleg tussen de EG-staten over het aantal te bouwen kerncentrales, vestigingsplaatsen en veiligheidsaspecten is dringend gewenst.

532. Het is de taak van de overheid een juiste en evenwichtige voorlichting over de kernenergie te bevorderen, zodat onnodige ongerustheid wordt weggenomen.